

FORSSA
PAVILJONKI

Lieke

1/2022

SALLILAN JA FORSSAN
SÄHKÖYHTIÖIDEN
ASIAKASLEHTI

LIEKE KVLÄSSÄ

**Hevosvoimia
Alastarolla
ja Forssassa**

**Forssa on
Turkka Malin
kotikaupunki ja
henkinen koti**

**OLETKO
KÄYNYT?**
Kesäteatterit
tarjoavat elämyksiä

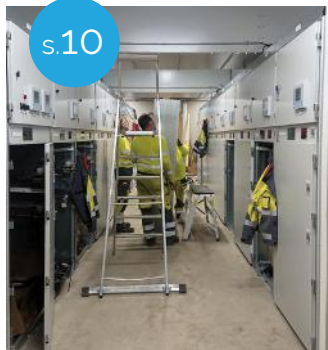
**Aurinko-
voimala toimii
vuosikymmeniä**

Sisällys

Pääkirjoitus	2
Lyhyesti	3
Lähikuvassa: Turkka Mali on tuhansien laulujen mies	4
Varrella virran Osa 3: Jokioinen ja Ypäjä	7
FVP uusii Linikkalan kytkinaseman	10
Oletko käynyt? Kesäteatterit tarjoavat elämyksiä moneen makuun	11
Lieke kylässä Alastaro Circuit	12
Forssan Pilvenmäki	14
Nyt on hyvä hetki hankkia aurinkovoimala	16
Ristikko	19

Kuva: Loimijoki Golf

s.10

s.11

Kuva: Loimaan teatteri

s.14

Kuva: Riita Laine

s.16

s.3

Kuva: Pirjo Tuominen

Lieke

**SALLILAN JA FORSSAN
SÄHKÖYHTIÖIDEN ASIAKASLEHTI**

Julkaisija Sallila Yhtiöt, **Päätoimittaja** Raimo Prusi, **Toimitus ja kuvat** Terhi Raumonon, **Toimitussihteeri** Pirjo Haapanen, **Toimitusneuvosto** Hannu Halminen, Marika Kivistö, Minna Mandelin, Katja Mäkinen, Ilkka Brax-Andelin, **Ulkoasu ja taitto** Mainostoimisto Huima, **Paino** Plusprint, Ulvila, **ISSN** 2342-1932 (painettu), 2342-1940 (verkkolehti), **Kannen kuva** Terhi Raumonon

Painettu paperille, jolle on myönnetty PEFC-sertifikaatti ja EU-Ympäristömerkki.

PÄÄKIRJOITUS

Kohti kesää ja valoa

Kevät tekee tuloaan Suomenmaalla. Tätä kirjoittaessani Forssan-Huittisten-Loimaan seudulla ovat kevättulvat juuri saavuttamassa huippunsa. Kylmän ja runsaslumisen talven jäljiltä maa on vielä jäässä ja valkoisia lumi-laikkujakin näkyy aina jossakin.

Viime vuoden lopulla kirjoitin nousseista sähkön ja muun energian hinnoista. Tuolloin hintaan vaikuttavina tekijöinä olivat lähinnä erilaiset ympäristöön ja lisääntyvään energian käyttöön liittyvät asiat. Valitettavasti olemme tämän kuluneen kevään aikana joutuneet näkemään jotain ennen näkemättömän raakaa toimintaa, joka vaikuttaa eri energioiden hintaan hyvin voimakkaasti.

Sähkönmyyjät joutuvat siirtämään nousseet energiahinnat myyntihintoihinsa. Me Sallilan ja Forssan sähkönmyynti ja -siirtoyhtiöissä olemme aina pyrkineet toimimaan niin, että asiakkaiden maksama sähkön hinta pysyy mahdollisimman edullisena ja vakaana. Edelleen pyrkimys on sama. Kohoaville, markkinoista aiheutuville kustannuksille emme kuitenkaan mahda mitään.

Asiakas, jonka sähkösopimuksen uusiminen on tullut ajankohtaiseksi, joutuu puntaroimaan erilaisten, vanhaan verrattuna selvästi kallistuneiden vaihtoehtojen välillä. Pörssihintainen, tunneittain hinnaltaan muuttuva sähkötuote, on epävarma. Siitä voi joutua maksamaan hyvinkin korkeita hintoja. Tietenkin mahdollisuus alhaisempiinkin hintoihin on olemassa, mutta se näytää tällä hetkellä epätodennäköiseltä. Määräaikainen sähkösopimus on hinnaltaan noussut aiempiin vuosiin verrattuna, mutta asiakkaan kannalta se antaa varmuuden kiinteästä sähkön hinnasta sopimuskauden ajaksi. Tilanne ei ole millekään osapuolelle helppo, mutta tulemme näistäkin vaikeuksista selviämään.

Hyvä uutinen on se, että Suomeen on valmistumassa runsaasti hiilidioksidivapaata sähköntuotantoa vuoden 2022 aikana. Olkiluoto 3:n käyttöönotto on lopultakin sujunut myönteisissä merkeissä, ja myös tuulivoimaa valmistuu tämän vuoden aikana merkittäviä määriä. Sallila Energia on mukana sekä Olkiluoto 3:ssa että muutamassa tuulivoimahankkeessa. Tarjoamme myös uusiutuvan aurinkoenergian erilaisia ratkaisuja ammattitaidolla ja laadukkailla tuotteilla.

Hyvää, valoisaa kesää!!
Raimo Prusi

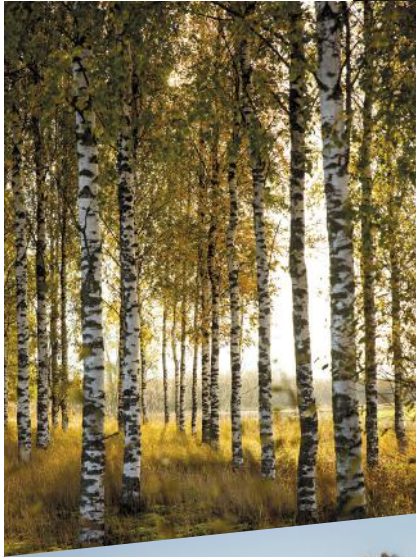
Loimijoentie 65, 32440 Alastaro
puh. 02 76 431, www.sallila.fi

Paulinkatu 9, 30420 Forssa
puh. 029 70200 111, www.forssanenergia.fi

Paulinkatu 9, 30420 Forssa
Puh. 03 412 61, www.fvp.fi

Kaunista valoa ja tunnelmaa

Loimaalainen **Pirjo Tuominen** vangitsee valokuviinsa aitoja hetkiä ja tunteita. Sallila Yhtiöiden käyttöön hän on kuvannut tunnelmallisia kuvia oman alueemme maisemista ja ihmisistä eri vuodenaikoina. Kuvauspalveluihin kuuluvat myös mm. muotokuvaukset ja tapahtumakuvaus. Tulevaisuudensuunnitelmissa on oma valokuvausstudio Loimaalla sekä pienimuotoisten videoiden tuottaminen asiakkaille.

TUTUSTU PIRJOON LISÄÄ:

Instagram: @valokuvaajapirjotuominen
Facebook: Valokuvaaja Pirjo Tuominen

Kesätöissä Sallilassa

Kolme Loimaalta kotoisin olevaa nuorta naista työskentelee tänä kesänä Sallilan palveluksessa hyvin erilaisissa työtehtävissä.

Viola Ylitalo aloittaa 30.5. kesätyöntekijänä myynnin ja viestinnän parissa. Hän opiskelee Turun yliopistossa poliittista historiaa. Violan työsuhte kestää heinäkuun loppuun saakka.

Janette Koenkytö työskentelee verkkopalveluihin liittyvissä tehtävissä kesäkuun puolivälistä alkaen elokuun alkupuolelle saakka. Janetella on takana ensimmäinen vuosi sähkötekniikan opintoja LUT yliopistossa Lappeenrannassa.

Emilia Pöllänen aloittaa kesäkuussa työnsä kirjanpidon tehtävissä. Työsuhte kestää elokuun puoliväliin saakka. Emilia on kolmannen vuoden tradenomiopiskelija Tampereen ammattikorkeakoulussa.

Datahubin asiakasportaali palvelee sähkönkäyttäjiä

Sähkön vähittäismarkkinoiden keskitetty tiedonvaihtojärjestelmä datahub palvelee nyt myös suoraan sähkön loppukäyttäjiä. Maaliskuussa avattiin datahubin asiakasportaali, jossa asiakas voi muun muassa katsella käyttöpaikkansa tietoja, sopimustilannetta ja energiaraportointia sekä valtuuttaa toisen henkilön hoitamaan puolestaan sähköasioita. Palveluun kirjaututaan suomi.fi-tunnistautumisen kautta.

Kirjaudu palveluun: oma.datahub.fi

Täällä Pohjantähden alla -klassikon koskettavat sanat kirjoitti rakastunut teinipoika, mutta **Turkka Mali** ei 50 vuotta myöhemminkään suostu tunnustamaan, kenen forssalaistytön vuoksi hän silloin riutui.

Turkka Mali on tuhansien laulujen mies

Turkka Mali ei tiedä itsekään, montako laulua on uransa aikana sanoittanut, mutta Teoston listoilla niitä on noin 3200 kappaletta. Onhan siinä varsin hyvä peruste taiteilijaeläkkeeseen, joka Malille myönnettiin viime vuonna. Korona-aikaan keikoilla kiertäminen jäi joka tapauksessa, joten taiteilijaeläke tuli hyvällä hetkellä, hän sanoo.

– Paljon kuitenkin totuin tekemään keikkaa, niin olihan se iso muutos. Sosiaalinen elämä jäi koronan vuoksi vajaan. Siinä oli hyvätkin puolensa – pääsi rauhoittumaan, kun onhan tässä jo ikääkin. Olen 66-vuotias, ja kyllä se isompi kohkaaminen on jäänyt.

Turkka Malin aikuiset lapset asuvat perheineen Jyväskylässä ja Kirkkonummella. Lapsia ja lapsenlapsia oli koronasulkujen aikaan ikävä. Nyt heitä onneksi pääsee taas tapaamaan. Uusi murhe mielessä on Ukrainan tilanne.

– Se on ollut minulle kyllä kova paikka. Minähän olen tehnyt venäläisen runoilijan Vysotskin runoja paljon suomeksi. Ne ovat niin ajankohtaisia tällä hetkellä, mutta kun ne ovat venäläisiä runoja, niin tilanne on vähän ambivalentti – että saako niitä laulaa vai ei. Näin on, vaikka Vysotski oli julki toisinajattelija, ja laulut kertovat rauhasta ja siitä, kuinka kamalaa oli Stalinin aikana. Olen niin sisäsiirtainen rauhan ihminen, etten oikein ymmärrä, missä mennään. Koko ajan on peukalot pystyssä, että Putin tulisi järkiinsä. Ei se varmaan tule. Perisuomalainen pessimistikin löytyy minusta, Turkka Mali huokaa.

Maailmanpoliittinen tilanne tuntuu juuri nyt käsittämättömältä. Paikallispolitiikassa Mali on ollut mukana, mutta sekaan ei tuntunut oikein omalta.

– Sivistyslautakunnassa olen ja omasta mielestäni pyristelen tyhmyyksiä vastaan. Poliitiikka vain on sellaista, ettei aina tiedä, mikä on tyhmää ja mikä ei. Ne oikeat poliitikot aina selittävät asiat parhain päin. Sen takia siihen en enää lähde.

Minun pitää tehdä asiat tunteen varassa. Ymmärrän kyllä, ettei tuommoiset isot päälliköt, Marinit ja muut, niitä päätöksiä tunteella voi tehdä. Poliitiikkaan kuuluu tietty järkipärisyys, ja sitä minulla ei ole tarpeeksi. Ja onhan se vielä kamalan pitkäväteistä puuhaa, ei ollenkaan sovi minulle, hän kuvailee.

PIENI ON KAUNISTA

Ei siis puhuta enempää politiikasta, vaan mukavammista asioista. Puhutaan Forssasta. Se on ollut Turkka Malin kotikaupunki koko hänen elämänsä ajan ja myös henkinen koti, hän sanoo.

– 60 vuodessa kaupunki ja elämä täällä on tietysti muuttunut kamalasti, mutta sama henki on vielä, semmoinen pikkukaupungin meininki. Se toivottavasti pysyy edelleen.

Työmatkaa Helsinkiin hän ajoi 10 vuotta. Pääkaupungissa on kiva käydä, mutta kiva sieltä on päästä poisikin.

– En viihdy siellä pitempään. Ahdistaa, kun on kauheasti jengii. Inhoan sarkänniemiä ja linnanmäkiä ja Ikeaa. Olen aika minimalistinen ihminen, tykkään pienistä asioista ja suosin mielelläni kivijalkakauppoja.

Forssalaisuuden ytimen hän paikallistaa murteeseen ja ihmisten kanssakäymiseen, toisista välittämiseen, jonka pelkää olevan katoava luonnonvara.

– 1950- ja -60-luvuilla minun isovanhempani pitivät täällä kirjakauppaa. Forssa oli silloin vielä kauppala, ja kirjakauppa oli kuin olohuone, missä käytiin tapaamassa ihmisiä ja kysymässä, mitä kuuluu. Sellainen on vähentynyt, mutta kyllä Forssassa edelleen on hyvin turvallinen filis. Kohtaamispaikkoja kaipaen, pieniä kahviloita ja semmoisia. Isot marketit ovat omiaan etäännyttämään ihmisiä toisistaan, Turkka Mali pohtii.

Hänelle itselleen jokiranta, tori ja ankkalammen seutu ovat ne tutut ja rakkaat paikat, joista hän on tehnyt laulujakin.

– Yhdessä vaiheessa matkustelin paljon ja vietin pitkiä ai-

”Pitää elää semmoinen elämä, että pystyy tekemään lauluja.”

koja Kanariansaarilla, mutta nyt sielläkin on liikaa ihmisiä. Mökkeilystä tuli korona-aikana tärkeää. Vaimo on töissä sairaanhoitajana, ja aina kun hän ehtii, ollaan mökillä.

Mökille Mali aikoo suunnata kesälläkin, eikä aio tehdä siellä mitään. Ei ainakaan puuduttavia hommia.

– Kun mökki hommattiin, hankin työmiehen, joka remontoi sen. Minulla on hyviä kavereita, jotka tulevat mielellään talkoisiin. Talkoita pidetään ja saunotaan, mutta muuten teen mökillä sitä mitä kotonakin: makaan sohvalla, luen kirjoja ja katson telkkarista murhasarjoja. Olen myös kova sienestämään.

KUKA IDIOOTTI TUON TEKII?

Ei eläkeläinen pelkästään sohvalla makaa, vaan tekee laulujakin yhä.

– Homma vain on niin paljon muuttunut. Ei enää ole selaista perinteistä äänilevyteollisuutta, kun kaikki on koneella. Siihenkin täytyy vain sopeutua, ettei enää kirjoiteta kynällä. Runoilijafiilistä on vaikea enää löytää. Enempi semmoista mainosmiehen hommaa tämä on nyt, hän sanoo.

Tehtyjä lauluja on tosiaan tuhansia, ja Mali myöntää, ettei aina tunnista omia tekstejään.

– Joskus kun radiosta tulee oma biisi, saatan ajatella, että kukahan idiootti tuonkin on tehnyt. Kyllä minä kaikki hitit tietty tunnen, mutta välillä on semmoisia hetkiä, että mitä, olenko muka tuonkin kirjoittanut. Se oli yhdessä vaiheessa niin hektistä. Viisikin tekstiä kun päivässä kirjoitat, niin siinä on polta pikkaisen kovilla.

Turkka Malin ura alkoi jo 1960-luvulla. Hänestä ja pikkuvelli **Mikasta** tuli paikallisia tenavatähtiä, jotka kulkivat kitaran kanssa esittämässä kansanlauluja.

– Ne olivat vähän tylsiä, joten ruvettiin tekemään itse biisejä Forssan murteella. Ne ajautuivat **Jaakko Salon** eli levy-yhtiön käsiin. Tehtiin *Runkomäen iltamat*, ja siitä se koko ruljanssi alkoi. En olisi silloin uskonut, että siitä tulisi päätoiminen homma, josta saisin eläkkeen. Minusta piti tulla opettaja, niin kuin Mikasta tuli. Koulut kävin, mutta ei se vaan iskenyt.

Lopullisesti ajatus opettajanurasta hautautui, kun levy-yhtiö tarjosi kokopäivätyötä.

– En tiedä, oliko oikea vai väärä päätös, mutta nyt ollaan tässä, ja ihan hyvä fiilis on siitä. Jos tätä ammatikseen tekee, niin ei voi tehdä vasemmallä kädellä. Moni niin luulee ja sanoo minullekin, että kyllä minäkin laulun teen vaikka aamiaisella, anna kynä ja paperia. Ei se niin mene. Aika rasittava ammatti tämä on päälle. Nuorena ovat lähteneet monet minun edeltäjäni, kuten **Junnu Vainio**, **Helismaa** ja **Irwin**. Itse olen säästynyt aika tervejärkisenä. Summa summarum: kaikki on mennyt ihan hyvin. En ole semmoinen lauluntekijä, että sanoisin etten päivääkään vaihtaisi pois. Kyllä vaihtaisin. Se on liian romanttinen idea, se ei pidä paikkaansa. Mutta se on hyvin sanottu, ja sehän on tärkeintä laulun tekemisessä – hyvä ajatus.

KÄHINÄÄ JA PIIPITYSTÄ

Turkka Malin uran aikana musiikkibisnes muuttui.

– Jaakko Salo sanoi aina, ettei musiikki muutu mihinkään, mutta tarjoilu muuttuu. Nyt ei ole levykauppoja enää missään. Kun kuulet jonkun hyvän biisin radiosta, on vain otettava se tuonne koneelle ja sieltä kuunneltava. Kun ei ole äänilevyä, fyysinen kosketus musiikkiin jää pois. Musiikkia kuunnellaan puhelimesta huonolla äänentoistolla, ja silloin se menee väkisin rumpuvoittoiseksi lätkimiseksi. No, kohta on taas jon-

Turkka Malin takana häämöttää lapsuudenkoti Torikadulla.

kun muun vuoro. Kohta tulee taas uudet matit ja tepot ja jengi tanssii sitä musiikkia, Turkka Mali uskoo.

Uusien tanssimusiikin tekijöiden on vaikea päästä esille, kun televisiossakin ovat aina esillä ne samat räppärit, hän painottelee.

– Sydämeen menevä melodinen musiikki kulkee tällä hetkellä vähän tuolla alavirrassa, mutta ei laulu koskaan kuole. Tarjonnasta kaikki on kiinni. Kun *Vain elämää* -ohjelmassa joku räppäri laulaa *Puhelinlangat laulaa*, se onkin yhtäkkiä taas listoilla.

Mali sanoo kuuntelevansa musiikkia enää harvoin. Autosakin radio menee herkästi kiinni tai asema vaihtuu puheradion puolelle.

– En viitsi kuunnella neljä minuuttia rytmimusiikkia, missä ei sanota mitään. Niistä huonoista riimeistä tulee kylmät väreet.

Eikö kukaan nykymuusikoista tee mitään kunnollista?

– Maustetytöt tekee tuoreesti vanhan genren mukaista, hyvin riimitettyä nykypoppia. Minä en ole mikään sanomaan, mikä on hyvää musiikkia, mutta niitä yksinimisiä naisia on niin kamala määrä, ja ne kaikki laulavat kähisten ja piipittäen. En erota niitä toisistaan. Kukaan ei enää laula keuhkoilla, niin kuin **Katri Helena** ja **Paula Koivuniemi**. Pitäisi löytyä sellainen laulaja, joka erottuu äänellään. Niitä on vähän tänä päivänä. Tai ehkä niitäkin on, mutta en jaksa paneutua, olen tämmöinen kalkkis, anteeksi vaan kaikille!

Mitä veikkaat, miten käy Euroviisuissa?

– En ole kuullut Suomen edustuskappaletta, mutta kai *Rasmus* nimellä mennään kymmenen joukkoon.

TAIVAS TÄYTYY PURPPURALLA

Omat laulut ovat kuin lapsia, niitä on vaikea laittaa tärkeysjärjestykseen. Uran kannalta tärkein on ehkä *La dolce vita*, Turkka Mali sanoo.

– Teksti on niin ehjä, siinä ei ole mitään virhettä. **Anneli Saaristo** lauloi sen niin hienosti Euroviisuissa, että sen esityksen jälkeen tiesin, että tilauksia alkaa tulla. Niin kävikin.

Vielä *La dolce vita*akin tunnetumpi Malin teksti on **Petri Laaksosen** säveltämä ja esittämä *Täällä Pohjantähden alla*. Levytys on vuodelta 1992, mutta teksti paljon vanhempi.

– Kirjoitin sen sinikantiseen vihkooni Letkulla mökillä, joka on vieläkin olemassa, Haapala nimeltään. Siellä istuin rantakalliolla ja kirjoittelin vihkoon runoja. Olin 16 tai 17 ja vastarakastunut.

Onneksi äiti säästi runovihon. Se ajautui Petri Laaksosen

Kuva: Torron teatteri

käsiin, joka sävelsi runon. Siitä on tullut klassikko, mikä on tietysti lauluntekijälle hienointa mitä voi olla, että jää kansakunnan muistiin. Se soi hautajaisissa ja häissä ja sitä lainataan kuolinilmoituksissa. Silloin tuntuu kuin olisi päässyt johonkin Eino Leino -osastolle, Turkka naurahtaa.

Kuka mahtoi olla se neitonen, jonka perään teinipoika runoa kirjoittaessaan haikaili? Lauluntekijän kasvoille tulee velmu ilme. Hän ei suostu paljastamaan edes etunimeä.

– En ole sitä hänelle itsellekään kertonut. Se olisi vähän liikaa. Ylpistyisi vielä! Hän elää vielä täällä Forssassa. Eikö hän välttämättä edes tiennyt, että oli silloin minun ihastukseni kohde.

Moni artisti on pyytänyt Turkalta samanlaista tekstiä, mutta eihän sitä tunnetilaa pysty mitenkään toistamaan, hän sanoo.

– Sama se on kai kaikilla meillä lauluntekijöillä – että aina se yksi biisi tulee, joka näyttää suunnan, että mitä sinun pitäisi tehdä.

Laulussa on kaikki tämä meidän suomalaisuus, murhe, mutta myös toivo, hän luonnehtii.

– Nuorena ei ole yhtään kyynisyyttä, vaan sitä vain odottaa kaikkea hyvää saapuvaksi. Nyt jos tekisi erolaulun – niin kuin olen paljon tehnytkin – tuppaa menemään sellaiseksi *Elämän valttikortit* -tyyliseksi, ja nekin on olleet kauhean suosittuja, mutta ei niillä päästä virsikirjaan.

TORRONSUOLLE TULEE PÄÄSYMAKSU

Turkka Mali kutsuu itseään kolmen minuutin mieheksi, jonka kärsivällisyys ei riitä paikoillaan istumiseen. Hänestä ei olisi kirjoitettavaan 600 sivun romaaneja, mutta kynästä on syntynyt koko joukko kesäteatterinäytelmiä, joita esitetään Tammelassa Torron kylässä.

– Minusta ei ole istumaan kolmea tuntia puupenkillä katso-

massa draamaa. Päätin, että kun teen oman näytelmän, se on farssi, jossa on paljon musiikkia. Niin on tehty.

Tänäkin kesänä Torron teatterissa yleisö saa nauraa, ja Mika ja Turkka Mali esittävät lauluja. Paikalliset harrastajinäyttelijät ovat Turkan mielestä verrattomasti parempia koomikoita kuin monet ammattilaiset.

– Vaikka ne telkkarissa *Putous*-ohjelmassa tekisivät mitä, niin ei naurata. Kun Torrolla joku maatalon isäntä pukeutuu naiseksi ja sanoo jotain hauskaa, niin jengi ulvoo naurusta.

Huumoria näytelmäteksteihin hän ammentaa elävästä elämästä.

– Joka asiasta olen yrittänyt löytää huvittavan puolen. Kylähän elämä aika naurettavaa on, kun sitä oikein alkaa purkaa.

Tulevana kesänä Torrolla nähdään ihan oikea diktaattori. Kylän rikkain mies päättää erota Tammelan kunnasta, koska ei mielestään saa vastinetta verorahoilleen. "Torron tiktaattori" määrää pääsymaksun Torrionsuolle, jossa käy vuosittain kymmeniä tuhansia ihmisiä.

– Vähän romantiikkaa sekaan, huonoja vitsejä ja lauluja, niin kyllä siitä näytelmä tulee. Kauhean pidettyjä ne ovat olleet. Näytöksiä on vähän, ja viimeksikin kaikki olivat loppuunmyytyjä. Siitä tulee hyvä tunnelma, kun katsomo on täynnä.

Lopuksi vielä elämänohjeita nuorisolle: mistä saadaan uusia runoilijoita tekemään lisää hienoja lauluja?

– Pitää elää semmoinen elämä, että pystyy tekemään lauluja. Ei tarvitse rellestää, vaan pitää olla paljon virikkeitä elämässä. Nykypäivänä nuoren elämä pyörii pitkälti teknologian ympärillä. Minulla kävi hyvä säkä, kun minulla oli niin loistava äidinkielen opettaja lukiossa. Hän antoi minulle eväät tähän hommaan. Kyllä minä siirtäisin vastuun opettajille. Luovuutta pitää edistää ja suomen kieltä vaalia, se on niin arvokas asia.

Varrella virran

OSA 3: JOKIOINEN JA YPÄJÄ

TERHI RAUMONEN

Loimijoki
sivujokineen yhdistää
Liekeen jakelualueet.
Tämä juttusarja kertoo
elämästä joen varrella
ennen ja nyt.

Forssan jälkeen Loimijoki alittaa valtatie 2:n ja jatkaa matkaansa kohti Jokioisia. Jos sinne mieli saapua yhdessä joen kanssa, on kohta Haision risteuksen jälkeen siirryttävä Valtatieltä kulkemaan vanhaa tietä, joka on nimeltäänkin Vanhatie. Se myötäilee jokea, joka saa mutkitella verkkaisesti peltojen, niittyjen ja metsien keskellä.

Ensin tullaan Pellilän kylään. Sen nimestä tulee mieleen pullapelti. Taitaa tuuli käydä sellaisesta suunnasta, että linnuntietä muutaman sadan metrin päästä Pellilän teollisuusalueelta Jokioisten leivän paistamien leivonnaisten tuoksu kulkeutuu nenään.

Pikku hiljaa lähestytään Jokioisten keskustaa. Kyltti neuvoo kohti kartanoaluetta. Pää alkaa pyöriä, tekee mieli pysähtyä ihailemaan joka toista rakennusta. Jokioisten teollinen perintö näkyy rakennuskannassa. Täällä on paiskittu töitä korkeissa, komeissa tehdassaleissa ja asuttu koristeellisissa jugend-taloissa.

Sillan yli ja ihmettelemään sadan vuoden molemmin puolin olevia tuotantorakennuksia, joita on modernisoitu nykykäyttäjille sopiviksi. On toimistoja, juhlatiloja, ravintoloita.

Entisessä saharakennuksessa pitää maajaansa Teatteri Tuntematon. Höyläämön punamultaseinien suojissa on nouseva teatterikatsoimo, mutta sinne ei pääse ihan vielä. Ulkokioski lupaa makkaraa ja virvokkeita, mutta niiden vuoro on toukokuun lopulla, kun teatteri aloittaa Tuntemattoman sotilaan näytökset. Silloin joenrannassa varmaan kuullaan pyssynpauketta. Nyt siellä vallitsee rikkumaton hiljaisuus, ja kymmenpäinen telkkälauma kelluu tyyneessä vedessä.

Tarinan mukaan tapulimakasiini oli venäläisten viljamakasiini Humppilassa. Sitä vartiointeet sotilaat juotettiin humalaan, rakennus purettiin ja vietiin salaa Jokioisiin.

Jokioisten kartano. Etualalla maneesi, takana päärakennus.

LUKE TUTKII JA HÖYRYJUNA PUKSUTAA

Vuonna 1562 perustettu Jokioisten kartano oli aikoinaan Suomen suurin. Vuonna 1791 sen omistajaksi tuli **Gustaf von Willebrand**, jonka johdolla Jokioisista kasvoi yksi maakunnan merkittävimmistä teollisuuspaikkakunnista. Kartanon alueella oli muun muassa saha, verkatehdas ja tiilitehdas.

Vielä vuonna 1918 kartanoon kuului 32 000 hehtaaria maata. Silloin kartano siirtyi valtion omistukseen, koska silloinen omistaja, liikemies **Alfred Kordelin** ammuttiin sisällissodassa.

Jokioisten kartanossa on MTT, sanoo moni vanhasta muistista. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskusta ei kuitenkaan enää ole olemassa, vaan on Luonnonvarakeskus eli Luke, joka on VTT:n jälkeen Suomen toiseksi suurin tutkimuslaitos.

Jokioinen on yksi Luken neljästä päätoimipaikasta. Täällä on biotalouden ja ruokajärjestelmän tutkimusala, ja tutkimukseen liittyy vahva kenttätö- ja laboratorio-osaaminen, Lukesta kerrotaan. Kartanoalueen rakennuksissa tehdään kasvintuotannon, kotieläintuotannon, ympäristön ja elintarvikkeiden tutkimusta sekä geneettistä tutkimusta noin 300 henkilön voimin.

Kartanon alueelle on vapaa pääsy ympäri vuoden. Keväisen sohjon keskelläkin se onnistuu olemaan vaikuttava. Ensimmäisenä näkyville tulee yksi alueen maamer-

Kuva: Signe Brander / Museovirasto

Jokioisten kartano vähän yli sata vuotta sitten.

keistä, tornillinen tapulimakasiini. Siellä on kesällä taidenäyttelyitä. Suuri, vaalea, uusklassistinen kartanon päärakennus on 1790-luvulta. Lisäksi löytyy tornillinen talli- ja maneesirakennus, valkoiseksi rapattu talousrakennuksia, viljamakasiini ja ruokala, kaikki 1800-luvulta ja kauniita.

1600-luvulta periytyvän kartanopuiston puut ovat vasta heräilemässä talven jäljiltä. Vanhimmat tammet ovat yli 200-vuotiaita. Muutaman hehtaarin laajuisella puistoalueella on myös kartanon vanhoja puutarhakasveja esittelevä Wendlan puutarha ja Ferrarian rinne, suomalaisten marja- ja hedelmäkavien näytepuutarha.

Tännehan täytyy tulla uudestaan kesällä. Vaikka junalla, nimittäin höyryjunalla, jonka Jokioisten asema on puolen kilometrin päässä. Museojuna liikennöi kesä-

Vesivoimalaitos, Joen toisella puolella lankatehdas.

Lehmät nauttivat kesästä.

Kuva: Elonkierto

ja heinäkuussa sunnuntaisin, elokuussa lauantaan. Radalle pääsee kyllä myös arkipäivinä, sillä Minkön asemalta voi vuokrata itselleen pumppuasiinan.

LAJINSA VIIMEINEN

Jätetään kartano odottamaan kesää ja palataan jokirantaan. Sinne kartanon omistaja von Willebrand perusti vuonna 1804 kankirautapajan, jossa tehtiin sen aikaista terästä. Masuunissa valmistuneesta hauraasta harkkoraudasta poistettiin hiiltä vuoroin kuumentamalla ja takomalla, jolloin raudasta saatiin sitkeämpää.

Joel partaalla toimi pitkään naulatehdas, jonka pakkaamossa työskenteli 1880-luvun alussa nuori **Miina Sillanpää**. Torpassa kartanon mailla syntyneestä tehtaantytöstä tuli aikanaan Suomen ensimmäinen naisministeri. Syntymäkodin paikalla on nyt muistokivi, ja Sillanpään muistoa vaalitaan Jokioissa muutenkin – hänen mukaansa on nimetty katu ja koulu.

Naulatehtaalla ehti olla monta eri omistajaa, joista Ferraria on jäänyt elämään paikan nimistöön. Naulojen valmistus Loimijoen varressa loppui vasta 2016, kun Pintos Oy sulki tehtaan.

Willebrandin kankirautapajalla on jäljellä yksi perillinen: lankatehdas. 1940-luvulla rakennetussa punatiilirakennuksessa edelleen toimiva tehdas tuli paikalliseen omistukseen 2011 ja sai kotoisan nimen, Jokioisten Lankatehdas. Soitetaanpa sinne.

Jarno Nummi, väänän nyt ihan rautalangasta, että mitä te siellä teette?

Luurista kuuluu kohtelias naurahdus.

Vaikuttaa siltä, että toimitusjohtaja on kuullut vitsin aiemminkin.

– Me tosiaan tehdään rautalangasta kaikenlaista. Niitä hitsataan verkoiksi, oikaistaan suoriksi pätkiksi ja leikataan määrämittaan. Valtaosa jää kotimaahan suomalaisen terästeollisuuden tarpeisiin.

Lankatehtaan tuotteiden loppukäyttäjät ovat suuryritysten lisäksi esimerkiksi rautalankatehtailijat tai katiskanvalmistajat, Nummi kertoo.

Sota-aikaan lankatehdas toimitti kaiken Suomen armeijan tarvitseman piikkilangan. Sitä valmistetaan edelleen.

– Piikkilankaa käytetään nykyisin lähinnä vankiloiden aitojen päällä, myös lentokentälle sitä meni aidan päälle. Rajavartiolaitos ja Puolustusvoimat ostavat eriä silloin tällöin, mutta piikkilangan menekki on hyvin pientä, jos sitä vertaa 1930-40-lukujen tilanteeseen.

Lankatehtaan katolla komeilee aurinkovoimala. Se tuli hankittua kreivin aikaan, sanoo Jarno Nummi.

– Voimalan tuotanto alkoi kaksi vuotta sitten toukokuussa, ja se on tuottanut lähes 300 megawattituntia sähköä meille. Sähkölaskussa se näkyy varsinkin kesällä.

TARJOLLA TEETÄ JA PADELIA

On aika ylittää silta uudelleen. Ohi vilahdaa taas yksi kaunis rakennus, entinen Ferrarian tehtaanjohtajan talo. Siellä toimii kesäsunnuntaisin englantilainen teehuone, jossa nautiskellaan teetä vintage-teenakuusta ja -posliinikupeista.

Ferrariantie vie alas kohti jokea ja suljettua naulatehdasta, joka ei kuitenkaan

ole tyhjillään: sinne on tehty leipomon pakkasvarasto ja padel-kenttiä. Kun jatkaa vielä alemmas, vastaan tulee hylättyjä tuotantorakennuksia, jotka ovat saaneet ränsistystä rauhassa. Katoamassa oleva teksti kertoo, että yhdessä on joskus toiminut Jokioisten Konepaja.

1920-luvulla rakennettu vesivoimalaitos on kuitenkin voimissaan. Ferrarian tehtaita palvellut voimala ehdittiin hylätä vuosiksi, mutta vuonna 1999 se modernisoitiin. Vesi kulkee patoaltaasta sata metriä pitkää kourua pitkin voimalan turbiineihin.

Voimalan padosta selvittyään Loimijoki vierii kohti Vaulammin kylää. Vastarannalle jää Elonkierto, maatalouden ja luonnonvarojen esittelypuisto. 15 hehtaarin puisto on kaikille avoin ja maksuton kokonaisuus, jossa voi tutustua kestävään ruuantuotantoon ja kesäaikaan myös alkuperäisrotuisiin kotieläimiin.

KATETTU SILTA JA NOIDAN HAUTA

Ennen Ypääjää jokea ei auton ikkunasta enää näy. Mennään tapaamaan sitä ensimmäiseksi Poukkasilalle, joka on kevyen liikenteen silta. Se on katettu silta, mikä on Suomen oloissa sen verran harvinaista, että Poukkasilta mainitaan Wikipediassa siltatyyppien esimerkkinä.

Ihmisiä ei näy, mutta huilumaiset, epäluuloiset äänet kyselevät, että kukas sieltä tulee ja millä asioilla. Loimijoki on kahden puolen siltaa valkoisenaan laulujoutsenia. Seassa on jokunen hanhikin.

Poukkasilta rakennettiin vuonna 2001, mutta samassa paikassa on ollut silta en-

Ypääjän kaunis kirjasto.

Poukkasilta valmistui vuonna 2000.

Kuva: Loimijoki Golf

nenkin. Vanhan tarinan mukaan sillan pieleen suuren katajan kohdalle haudattiin kauan sitten seudun kuuluisin noita Prättäkitti. Ypäjällä ja Loimaalla kaikki tuntevat Prättäkitin ennustukset, sillä noita on kummankin kunnan omaisuutta: hän oli Mannisten kylän Tepon talon emäntä, ja Manninen oli ennen Loimaata, nykyisin Ypäjää. Prättäkitti osasi ennustaa Loimaan kirkon palamisen vuonna 1888 ja rautatien tulon. Lentääkin hän osasi ja muuttaa itsensä esimerkiksi talikoksi.

Kyllä Prättäkitti yritettiin haudata ihan säällisesti Ypäjän kirkkomaahan, mutta ei siitä mitään tullut. Noidan arkuu painoi tavattomasti. Tarinasta riippuen se johtui siitä, että arkussa Prättäkitin pään ympärille oli kiertynyt valtava käärme, tai sitten arkun painona retkotti suorastaan piruja. Vaikeaksi homma joka tapauksessa meni, vallankin kun arkuu ei edes pysynyt kuopassaan, vaan lensi sieltä kuuseen.

Poukkasillan jäljet kertovat, kuka siellä pääasiassa kulkee – ne, joilla on neljä jalkaa ja niissä kengät. Joen toisella puolella siintävät Hevosopiston rakennukset. Siellä ovat Jokioisten kartanon sivutilan, Kartanonkylän kartanon maat. Paikka tunnettiin hevosistaan jo 1800-luvun puolella. Sisällissodan jälkeen siitäkin tuli valtion omaisuutta. Ypäjälle rakennettiin 1920–30-luvuilla ratsuväen rykmentin varuskunta ja sen jälkeen valtionsiirtola. Siihen liittyivät hevoskouloukulu ja maatalousseppäkoulu. Alueella on toiminut myös puolustusvoimien koiratarha ja sotakoirakoulu.

Nykyisin Hevosopisto on alan suurin oppilaitos ja hevosurheilun valtakunnallinen valmennuskeskus – kymmenien ihmisten työpaikka ja satojen ihmisten opiskelupaikka.

LAIVAT KALLISTIVAT PIIPPUJAAN

Siirrytään seuraavalle sillalle. Kurjensillan kautta on johtanut ikivanha kulkuyhteys Perttulan (se on Ypäjän entinen nimi) kirkon ja Turuntien välillä. Sillan kupeessa päivystävät Erkkilän myllyn rakennukset vuodelta 1936. Toisella puolella Kurjenmäentietä on hyvin erityylinen 1930-luvun

rakennus, entinen osuusmeijeri. Klassistinen uljas meijeri on nykyisin asuinrakennus.

1900-luvun alussa Loimijokea pitkin kulki vielä laivoja. Hinaaja kuljetti proomuilla puutavaraa Kartanonkosken sahalla Loimaan asemalle. Matkustajiakin mahtui kyytiin. Kurjensillan alla laivat kallistivat savupiippujaan, jotta mahtuivat kulkemaan. Kun kylän pikkupojat kuuluivat laivapillin vihellyksen, he juoksivat sillalle ja mahallaan makailen katselivat laivan kulkua.

Nyt ei joessa näy laivoja eikä edes veneitä, jotka odottavat kuivalla maalla kauden alkua vene- ja matonpesupaikalla. Täälläkin on laulujoutsenia ja yksinäinen isokoskelo.

Ypäjän keskustan tärkeät rakennukset ovat peräkkäin joen varrella. Sieltä löytyvät kirkko, terveysasema, kunnanvirasto. Lopulta ollaan kirjaston luona, ja sepä vasta onkin kaunis näky. Rakennus valmistui vuonna 1894 kouluksi, ja sinne sijoittui myös Ypäjän lainakirjasto, joka on perustettu jo 1859. Koululle on sittemmin valmistunut naapuriin uusi rakennus.

Harmaa harakkamallinen tuulimylly kurkkii mäen päältä tielle. Se kuuluu Ypäjän kotiseutumuseoon, jossa on rakennuskantaa 1700- ja 1800-luvuilta.

Paljon on myös asuintaloja jokivarressa. Arkeologisten tutkimusten mukaan se onkin kelvannut asuinpaikaksi jo kivikaudella, joten miksei nytkin.

VENEELLÄ GOLFAAMAAN

Ennen kuin jätetään Loimijoki jatkamaan yksin matkaansa kohti Loimaata, käydään golfaamassa. Paitsi ettei se vielä onnistu, sillä Jaakkolan tilalla toimiva Loimijoki Golf on sulavan lumen ja veden saartama, pahoittelee golfkentän toiminnanjohtaja **Pauliina Pöntinen**.

Jaakkola on ollut sukutila vuodesta 1539. Tila on siirretty nykyiselle paikalleen Loimijoen rantaan 1790-luvulla, ja yli 30 vuotta sen mailla on golfattu.

– Maatalouden sivuelinkeinosta alkunsa saanut toiminta on kasvanut vuosien varrella. Tällä hetkellä reilun 80 hehtaarin

Kuva: Hevosopisto

alueelta löytyy täysmittainen 18-väyläinen golfkenttä, harjoitusalueet, Klubiravintola sekä vanhaa tallirakennukseen remontoitua juhla- ja kokoustilat. Kesäki valmistuu 9-väyläinen frisbeegolfrata, Pöntinen hehkuttaa.

Näille viheriöille voi saapua golfaamaan veneelläkin. Sitä ei ihan jokainen golfkenttä Suomessa voi mainostaa.

– Harrastajamäärät ovat parin vuoden aikana lähteneet hurjaan kasvuun, ja tämä on näkynyt meilläkin. Lajin aloittaminen on pyritty tekemään entistä helpommaksi, ja Päivässä golfariksi -alkeiskurssit ovatkin täyttyneet sitä mukaa kun kurssipaivoja on julkaistu, Pauliina Pöntinen kertoo ja lupaa, että golfaaminen Loimijoen maalaisidyllissä tekee hyvää sekä keholle että päälle.

Jutussa on käytetty lähteinä:

Niilo Ikola: Rättäkitti. Loimaalainen noitatarina. Teoksessa Satakunta II (1911).

Tuokiokuvia Ypäjän kirkonkylästä vuosisadan lopulta. Teoksessa Kotiseutukuvia Lounais-Hämeestä XXXIV.

jokioistenlankatehdas.fi

Tiedätkö, kuinka Lounais-Hämeen historialliset helmet Jokioisten ja Kartanonkylän kartat liittyvät yhteen? Maaseudun tulevaisuus 26.10.2020.

TERHI RAUMONEN

Forssan Verkkopalvelut uusii Linikkalan kytkinaseman

Varmempaa sähkönjakelua ja helpompaa huoltoa

Melkein puolen vuosisadan ikään ehtineen kytkinaseman uusiminen on iso, mutta tarpeellinen investointi, sanoo FVP:n verkkojohtaja.

Voimalaitoksissa tuotettu sähkö tuodaan ihmisten luo siirtoverkkoja pitkin. Sähköasemilla 110 kilovoltin sähkö muunnetaan jakeluverkkoon sopivaksi 20 kilovoltin sähköksi. Kytkinlaitteisto jakaa muunnetun sähkön eri puolille kaupunkia. Nyt sellainen on tullut käyttöikänsä päähän Forssan Linikkalassa.

Uusittava kytkinasema on rakennettu kahdessa vaiheessa: ensimmäinen päämuuntaja on otettu käyttöön vuonna 1973 ja toinen 1976, kertoo Forssan Verkkopalveluiden verkkojohtaja **Jyrki Tulander**. Laitteiden lähes 50 vuoden ikä tekee sen, että niiden huoltamisesta on tullut vaikeaa.

– Aseman katkaisijoiden varaosien saanti on ollut vähän kissojen ja koirien kanssa hakemista, kun jotain on tarvittu. Sen vuoksi sitten päätettiin, että rakennetaan kokonaan uusi kytkinasema.

Rakentamisprojekti aloitettiin viime vuoden puolella. Uusi kytkinasemarakennus otettiin käyttöön huhtikuun lopulla, ja toukokuun aikana sinne siirretään kaikki lähdöt. Uusittu kytkinasema on käytössä toukokuun loppuun mennessä.

Kytkinaseman rakennuksen teki paikallinen yritys, Forssan Ympäristöurakointi Oy. Projektin suunnittelussa on ollut mukana sähköverkon rakennuttamiseen erikoistunut insinööritoimisto Despro Oy.

– Kytkinaseman 21-kenttäisen 20 kilovoltin laitteiston toimittaa UTU eli Urho Tuominen Oy. Kojeistojen ulkopuoliset asennukset tehdään omana työnä.

ISOJEN INVESTOINTIEN VUOSI

Kytkinaseman uusimisen ei pitäisi aiheuttaa sähkökatkoja tai muutakaan haittaa asiakkaille, Jyrki Tulander sanoo.

– Sähkönkuluttajan ei pitäisi huomata tätä uusimistyötä ollenkaan muuta kuin siten, että käyttövarmuus paranee.

Viime vuonna rakennettiin niin sanottu vahva yhteys kahden kytkinaseman väliin, ja sillä parannetaan selvästi käyttövarmuutta. Sellaisessa tilanteessa, kun toinen asema on poissa pelistä, saadaan yhteyden ansiosta paljon helpommin sähkönjakelu varmistettua.

20 kilovoltin laitteisto ja kytkinasemarakennus maksavat noin 1,5 miljoonaa euroa. Investointi on Forssan Verkkopalveluille iso, ja muitakin parannuksia vuoden mittaan tehdään.

– Tähän mennessä verkkoon on vuosittain investoitu 1-1,4 miljoonaa euroa. Tänä vuonna on aikomus vielä pudottaa maihin kaksi ensimmäistä kilometriä eli kaupungin osuus 110 kilovoltin linjasta, mikä tältä samalta asemalta lähtee. Näin ollen meillä on nyt isoimmat investoinnit, mitä minun aikani koskaan on ollut – eli 41 vuoden aikana, verkkojohtaja Tulander summaa.

Kesäteatterit tarjoavat elämyksiä moneen makuun

OLETKO KÄYNYT?

Vielä viime kesänä monet kesäteatterit jättivät koronan vuoksi kauden väliin, mutta nyt tarjonta on ennätyksellisen runsasta.

Torron teatteri Tammelassa juhlii tänä kesänä kymmenvuotista taivaltaan. Teatteri esiintyy nimensä mukaisesti Torronsuon laidalla Keski-Pompun talon pihapiirissä.

— Näytelmän valinnassa ei ole koskaan ollut ongelmia, sillä joka vuosi näytellään, mitä **Turkka Mali** sattuu kirjoittamaan. Ja sattuvasti hän on osannutkin kirjoittaa, sillä joka kesä katsojia on riittänyt, nauru raikuu ja soitto soi, ohjaaja **Tanja Thomsson** kertoo. Juhlavuoden näytelmä on nimeltään **Torron tiktaattori**. Siinä Torron kylälle meinaa käydä vallan hullusti, mutta onneksi lapset pelasivat tilanteen.

Esitykset: 3.-11.6.

Lisätiedot: torro.fi

Rauhaniemen kesäteatterissa Tammelassa koheltaa tänä kesänä Jalmari Finnen kirjoista tuttu **Kiljusen herrasväki**.

Esitykset: 26.6.-7.8.

Lisätiedot: nsaura.fi/rauhaniemenkesateatteri/

Punkalaitumen teatterikerho (joka myös Vironkankaan kesäteatterina tunnetaan) esittää **Mikkä ihmeen iltamat!** Mäenpään työväentalolla. Siis mitä ihmettä?

— **Mikkä ihmeen iltamat!** on vauhdikas teatteri-ilta, jossa luodaan läpileikkaus iltamatarjontaan menneistä vuosikymmenistä tähän päivään. Tarjolla on laulunumeroa, improa, lyhytnäytelmää, puhetta ja paljon muuta, kuvailee ohjaaja **Katri Häti**.

Esitykset: 4.7.-11.7., joista 6.7. yönäytös.

Lisätiedot: punkalaitumenteatterikerho.fi

Kyläseppän kesäteatterissa Jokioisilla ajatellaan, että teatteri kuuluu kaikille. Siellä voikin tänä kesänä nähdä peräti neljä eri näytelmää. **Mamma teki aina niin** ja **Lomalla** ovat laulunäytelmiä. Alle tunnin mittaisella **Onni löytyy etsimättä** -esityksellä teatteri osallistuu Someron Harrastajateatterifestivaaleille. **Tässäkö tää sit on?** -näytelmän yksi esitys tulkitaan viittomakielelle. Eikä tässä ollut kaikki, vaan Kyläseppään on lisäksi tulossa kolme vierailevaa esitystä. Teatterissa on pyörivä, katettu, selkänöjallisillä penkeillä varustettu katsomo.

Lisätiedot: kylaseppa.com

Teatteri Tuntematon Jokioisilla on aiemmin esittänyt maalaiskomedioita, mutta nyt idyllisessä saharakennuksessa Lomijoen rannalla nähdään **Tuntematon sotilas**.

Esityksessä on mukana liveorkesteri. Näytelmän on Väinö Linnan romaanin pohjalta dramatisoinut ja ohjannut **Sari Ojala**. Ojalalle **Tuntematon sotilas** on tärkeä kirja, sillä hänen molemmat isoisänsä olivat rintamalla talvi- ja jatkosodassa, ja kunnioitus heidän

sukupolveaan kohtaan sai ohjaajan tarttumaan aiheeseen.

Esitykset: 28.5.-19.6.

Lisätiedot: teatterituntematon.fi

Ypäjän Musiikkiteatterissa esitetään ensimmäistä kertaa rock-musikaali, kotimainen suurmenestys **Vuonna -85**, jossa kuullaan Eppu Normaalin, Popedan ja Juice Leskisen musiikkia.

— Teoksen oli alun pitäen tarkoitus julistaa vuonna 2020 teatterimme 35-vuotista taivalta, mutta se päästään esittämään vasta nyt — anekdoottina todettakoon, että teatterimme toiminta alkoi siis juurikin vuonna 1985, kertoo **Suvi-Tuuli Laaksonen**.

Ypäjän Musiikkiteatteri on ammattilaisveitoinen harrastajateatteri, eli ohjaus, musiikin johto ja sovitukset, koreografia sekä puuvustus ovat teatterialan ammattilaisten käsialaa. Luvassa on livebändi ja tasokasta laulantaa. Teatterin 500-paikkaisen katetun katsomon istuimissa on selkänojat.

Esitykset: 15.6.-9.7.

Lisätiedot: ypajanmusiikkiteatteri.fi

Kertunmäen kesäteatterissa Loimaalla nähdään kotimainen kantaesitys. Laila Hietamiehen romaanin **Kylä järvien sylissä** on näytelmäksi sovittanut **Lea Karoliuss**. Näytelmän tapahtumat sijoittuvat 1930-luvun Karjalaan. Kyläyhteisön tarinoiden kautta käsitellään nykypäivänakin ajankohtaisia aiheita – rakkautta, vihaa, kateutta – ja mukana on myös ripaus politiikkaa. Mukana on suuri joukko eri-ikäisiä näyttelijöitä, myös toistakymmentä lasta ja nuorta.

Esitykset: 1.-7.7.

Lisätiedot: loimaanteatteri.fi/kylajarviensylissa

Krekilän Myllyn kesäteatterin ohjelmistoon on valikoitunut Maria Jotunin komediaklassikko **Miehen kylkiluu**. "Lämminhenkisessä komediassa pikkukaupungin lemменkiemurat kietoutuvat tiukasti toisiinsa. Polte rinnassa he järjestelevät vispilänkauppoja, ja väärinymmärryksiltä ei voi välttyä", esitystä kuvaillaan.

Esitykset: 5.6.-19.6.

Lisätiedot: krekila.fi

Kuvat: Teatteriyhdistys Tuntematon

Kuva: Ypäjän Musiikkiteatteri / Pirre Bono

Kuvat: Loimaan teatteri

Kaikki Suomen huippukuskit ovat ajaneet Alastarolla

Virttaan kylän sijainnista on harvalla Loimaan ulkopuolella mitään aavistusta, mutta Alastaron moottoriradan tietävät kaikki – sekä tavan tallaajat että suomalaiset rallitähdet ja F1-kuljettajat.

Tero Tupala

Alastaron moottorirata eli nykyiseltä viralliselta nimeltään Alastaro Circuit vietti kolmikymppisiään jo muutama vuosi sitten, sillä rata avattiin marraskuussa 1989.

– Ennen minua omistajina on ollut erilaisia osakeyhtiöitä, ja radan maat ovat olleet vuokralla Alastaron kunnalta ja Loimaan kaupungilta. Nykypäivän tilanne on sellainen, että omistan yksin maat ja liiketoiminnan, **Tero Tupala** kertoo.

Hän on isännöinyt 157 hehtaarin laajuista rata-aluetta vuodesta 2007. Alastaron radalla on vuosien saatossa murissut ja pörissyt jos jonkinlaista moottoria, mutta sen asfaltilla on myös pyöräilty ja rullaluisteltu. Tuhannet Porin prikaatin alokkaat ovat vannoneet sotilasvalansa moottoriradalla.

Nekin suomalaiset, joilla ei ole mitään aavistusta Loimaan sijainnista, tietävät kyllä Alastaron moottoriradan. Brändi on tunnettu, mutta toiminta on alkuajoista muuttunut paljon, Tero Tupala sanoo.

– Niin kuin nimi sanoo, tämä on ollut moottoriurheilukeskus. Ratoja on ollut tosi paljon: on ollut tämä moottorirata, tractor pulling -rata, motocross-rata, jokamiesluokan rata, kiihdytysasuura, ja on ajettu jopa rallisprinttiä metsän hiekkateillä. Nyt käytössä on vain moottorirata.

Pääasiallinen syy lajivalikoiman kutistumiseen on nykyisessä ympäristöluvassa.

– Alue on ykkösluokan pohjavesialue, ja vedenotto on tuossa vieressä. Ympäristövelvoitteet ovat 30 vuoden aikana muuttuneet niin paljon, että vain asfaltilla on sallittua ajaa. Kilpailutilannekin on muuttunut paljon. Aikoinaan täällä on ollut EM-kisoja kuorma-autoissa ja kiihdytysautoissa, mutta tällä hetkellä ne ovat ohitse. Katsotaan, mitä jatkossa tapahtuu.

PIENI VIRHE, ISO TUHO

Moottoriradan omistajaksi kukaan tuskin päätyy ilman omaa moottoriurheilutaustaa. Tero Tupala on ajanut kilpaa lapsesta saakka. Vuonna 2008 hän ajoi viimeisen kerran ammattimaisesti kilpaa.

Kuva: Juhannuspolkaisu

– Olen ajanut joka lajissa ja kaikilla nelipyöräisillä: jokamiehenluokkaa, rata-ajoa, rallisprinttiä, kiihdytysautoja. Ei siitä mitään tullut, joten piti lopettaa leikkiminen ja alkaa tehdä töitä, hän vitsailee.

Joka tapauksessa hän osti oman radan, jolla ajavat nyt pääosin muut. Toki välillä omistaja itsekin.

– Välillä ajan radalla jotain testejä. Koulutan ja opetan uusia kuljettajia. Kilvanajamiseen ei ole enää kipinää, hän sanoo.

Eikö vauhdin hurma enää siis huumaa päätä?

– Kyllä se on mennyt aika pitkälti ohi. Olen ajanut niin paljon, monta kymmentä vuotta ja kaikenlaisilla nelipyöräisillä.

Tupala sanoo, ettei osaa ajaa kilpaa leikinpäiten. Tosissaan taas ei oikein enää uskallakaan.

– Kun oli juniori ja nuori mies, uskalsi ottaa kauheita riskejä. En enää pystyisi siihen itseäni kuvittelemaan. Suoritukset kilpailuissa ovat pitkiä ja raskaita. Reaktiokyky nuorempana oli parempi. Virheitä ei radalla saa anteeksi – yksi "ohhoh", niin tulee täystuho, hän kuvailee.

Autourheilun historia tuntee monta traagista onnettomuutta, joissa on menehtynyt kuljettajia. Alastaro Circuitille johtava tiekin on nimetty Italian Monzassa vuonna 1973 kuolleen ratamoottoripyöräilijä **Jarno Saarisen** mukaan.

Tero Tupala säästyi urallaan vakavilta onnettomuuksilta.

– Autourheilun turvallisuus on nykypäivänä ihan toista luokkaa kuin aloittaessani. Turvavarusteet ja -järjestelmät ovat nykyisin niin kehittyneitä, että kuljettaja on autossa hyvässä suojassa, hän sanoo.

Todennäköisempiä ovat nykyisin materiaaliset vahingot – yksi "ohhoh" saattaa romuttaa monen sadan tuhannen euron kilpa-auton.

SUPERAUTOJA JA TV-KUVAUKSIA

Alastaron radalla ajetaan sekä kansallisia että kansainvälisiä kilpailuja. Parhaimmillaan radalla on käyttöpäiviä vuodessa 200, ja niistä kilpailutoiminta kattaa vain 10-20 %. Eniten radalla tehdään siis kaikkea muuta.

– Yritykset järjestävät täällä erilaisia testauksia, koulutuksia, esittelytilaisuuksia ja lanseerauksia. Täällä voidaan tehdä esimerkiksi autojen vertailua tai testata renkaita. Autoteollisuus tekee uusien tuotteiden lanseerausta, ja automyyjät pääsevät täällä tutustumaan ajoneuvoihin, Tero Tupala kertoo esimerkkejä.

Rataa käyttävät ahkerasti myös erilaiset kerhot ja järjestöt, jotka tulevat ajamaan autoillaan tai moottoripyörillään. Yksityishenkilöitä ja kaveriporukoitakin käy.

– Radan puolestakin järjestetään harjoitteluaikoja, jolloin voi osallistua omalla kalustolla.

Moottoripyörillä ajetaan täällä paljon. Niiden ominaisuuksista ja nopeudesta ei maantieliikenteessä oikein pääse nauttimaan. Sama juttu on niin sanottujen superautojen kanssa. Sellaisilla on turhauttavaa ajaa tiellä, joten niillä tullaan radalle.

Niillekin, jotka eivät superautoa omista, mutta mielivät

KESÄN YLEISÖTAPAHTUMIA ALASTARO CIRCUITILLA

Jokamiehenluokan kilpailu 18.-19.6.
Juhannuspolkaisu, 24 tunnin pyöräily
radalla 25.-26.6.
Porsche Club Festival 26.-28.8.

Huom! Iltaisin kello 20 jälkeen radalla
saa kesäaikaan ajaa vapaasti moottori-
tomilla kulkuneuvoilla kuten polkupyö-
rillä, rullaluistimilla ja -suksilla.

Katso lisää: alastarocircuit.fi

Markku Alén ja Marko Terva-aho
Alastaron radalla.

Kuva: Teknavi

hetkeksi sellaisen kyytiin tai jopa rattiin, on tarjolla palvelu-
ja. Elämyslahjat-palvelun kautta voi ostaa lahjakortin vaikka
Ferrarin tai Lamborghinin kyytiin. Rajamäki Racing -yritys
puolestaan tarjoaa mahdollisuutta istahtaa ihan oikean F1-
auton rattiin ja ampaista Alastaron radalle.

Aika monta kertaa radalla on kuvattu myös tv-ohjelmaa.
Mika Salon ja **Tomi Tuomisen** isännöimää Virittäjät-sarjaa
tehtiin Alastarolla monta kautta.

– Se oli hieno kokemus, josta tuli paljon näkyvyyttä. Kuva-
uksissa tapahtui kaikenlaisia hauskoja tilanteita, mutta ei nii-
tä parane julkisuuteen kertoa. Pois ne jouduttiin leikkaamaan,
Tupala naurahtaa.

Radan isäntä itsekkin on kuvauksissa päässyt tekemään eri-
laisia stuntteja ja tuurauksia.

Sittenkin radalla on kuvattu jaksoja MTV3-kanavalla näh-
tävään Teknavi-ohjelmaan.

– **Markku Alén** ja **Marko Terva-aho** ovat loistavia tyyppejä,
joilla on kuvauksissa aina hauskaa.

Kuka sitten on kuuluisin Alastarolla ajanut kuski? Sitä Tero
Tupala ei osaa sanoa, koska radalla ovat ajaneet "kaikki" suo-
malaiskuskit. Siellä on nähty entiset ja nykyiset Formula-
kuskit, kuten myös rallin MM-sarjan kuljettajat. Monet teke-
vät testaustöitä siellä edelleen, esimerkiksi **Marcus Grönholm**.
Rallipuolelta kuuluisin ulkomainen vieras saattaa olla ranska-
lainen **Sébastien Ogier**, kahdeksankertainen maailmanmes-
tari.

– Itselle tutuimmiksi ovat tulleet **Jyrki Järvilehto**, Mika
Salo ja **Valter Bottas**, jotka pyörivät täällä useamman kerran
vuodessa.

KOHTI SAASTEETONTA TULEVAISUUTTA

Korona-aika rajoitti Alastaro Circuitin toimintaa monella ta-
valla ja teetti paljon ylimääräistä työtä. Tälle keväälle epävar-
muutta on luonut Ukrainan tilanne. Radan käyttöä haittasi
myös myöhäinen ja poikkeuksellisen luminen kevät.

– Suht haastavaa aikaa on eletty kaksi vuotta. Ei paljoa
enempää voi pistää vastaan, mutta jossain kohtaa täytyy kai
mennä toiseenkin suuntaan, Tero Tupala uskoo.

Tulevan kesän kalenterissa on paljon kisoja, jotka toivotta-
vasti houkuttelevat paikalle runsaasti yleisöä. Sitä moottori-
radan alueelle sopii: katsomoissa on istumapaikkoja 2500, ja
rinteille mahtuu kymmeniä tuhansia ihmisiä. Parhaimmil-
laan radalla on ollut viikonlopun aikana yleisöä 50 000 hen-
keä.

Moottorirata on nyt kolmen kilometrin mittainen, mutta
laajennus on ollut työn alla jo jonkin aikaa. Muita tulevaisuu-
densuunnitelmia ovat sähköautojen latausasemat.

– Ne palvelisivat etenkin radalla ajavia sähköautoja, joita

on jo paljon. Esimerkiksi Tesla Clubilla ja sähköautoilijoiden
yhdistyksellä on ajovuoroja.

Sähköistyminen saattaa ratkaista ongelmat, joiden kanssa
Alastaro Circuit on viime vuosina paininut. Melusta on valitet-
tu, ja ympäristösäännökset ovat teettäneet paljon töitä. Säh-
köautot eivät pidä meteliä, ja saastuttava polttoaine poistuisi
samaa syssyyn.

– Tällä hetkellä on hiukan hassu tilanne, kun säännökset
koko ajan kiristyvät, vaikka kalusto muuttuu ympäristöystä-
väisemmäksi. Viiden vuoden päästä suurin osa radalla aja-
vista autoista voi jo olla sähköautoja, ja polttomoottoriautojen
polttoainekin täysin myrkytöntä, sillä sellaisella ajetaan jo nyt
kilpaa. Juuri nyt tuntuu siksi turhalla tehdä lisää kalliita suo-
jauksia, jotka voivat kohta olla turhia.

Yhteistyötä kuntien ja viranomaisten kanssa Tero Tupala
kiittelee toimivaksi.

– Oli kyseessä sitten kunnan virkamies, AVI, ELY-keskus,
poliisi tai pelastuslaitos, niin kaikilta saa nykyisin hyvää pal-
velua ja apua ongelmien ratkaisuun.

Moottorirata on matkailukohde, ja kun se menestyy, niin
koko seutukunnan palveluyritykset hyötyvät, Tero Tupala sa-
noo.

– Mitä enemmän ihmiset liikkuvat, sen parempi se on meil-
le kaikille.

Parhaat suomenhevoset ja taitavimmat ohjastajat ottavat toisistaan mittaa heinäkuun lopussa Pilvenmäen radalla. Kuninkuusravit on suuri yleisötapahtuma, johon kuuluvat ravien lisäksi olennaisesti myös iltajuhlat huippuesiintyjineen.

TERHI RAUMONEN

LIEKE
KYLÄSSÄ

Ravikuninkaalliset kruunataan kesällä Forssassa

Maaseudulla varttunut vanhempi sukupolvi sen vielä muistaa: miten kirkosta ajettiin kilpaa kotiin hevosilla. Tuosta tavasta syntyi aikanaan suomalainen raviurheilu, jonka yhtenä näyttämönä toimii Pilvenmäen perinteikäs ravirata Forssassa.

Suomen 19 maakuntaradasta vuonna 1949 rakennettu Pilvenmäki on toiseksi vanhin. Se on ollut myös edelläkävijärata, sillä 1960-luvun lopussa rakennettu lasitettu katsomo oli Suomen ensimmäinen. 1970-luvun loppupuolella tuli käyttöön nykyinen pääkatsomo, joka oli ensimmäisiä ravintolatasen katsomoita Suomessa.

Kesällä Pilvenmäki saa kunnian isännöidä neljännen kerran suomalaisen raviurheilun suur tapahtumaa, Kuninkuusraveja.

– Alun perin Forssan piti isännöidä Kuninkuusraveja jo viime kesänä, mutta koronapandemia sotki suunnitelmat. Seinäjoella juostiin kesällä 2020 tynkäravit, joissa sai olla yleisöä vain 1500 kumpainakin päivänä. He saivat sitten järjestää myös viime kesän ravit, kertoo **Isto Mäki-Tulokas**, joka toimii Pilvenmäen radan omistavan Forssan Seudun Hippos ry:n hallituksen puheenjohtajana.

Tänä kesänä Kuninkuusravit juostaan varmasti Forssassa, ja sitä varten tehdään töitä hartiavoimin. Pilvenmäen toiminnanjohtajan **Elina Hirvosen** tavalliseen työpäivään tällä hetkellä voi kuulua kymmenen palaveria ja sata puhelua, Isto Mäki-Tulokas kuvailee.

– Pienelle yhdistykselle tämä on kova

urakka ja pienelle kaupungille tosi iso satsaus, että tapahtuma saadaan onnistumaan hyvin. Normaalioloissa Pilvenmäen radalla on vain kaksi kuukausipalkkaista työntekijää, toiminnanjohtaja ja ratamestari.

Kuninkuusraveja varten tarvitaan töihin noin 400 henkeä: tilapäisrakennusten rakentamiseen, myyntiin ja markkinointiin, ravintolaan ja järjestystehtäviin. Tapahtuman tiedottaja **Emma Willman** sanoo, että tarvittavat tekijät ovat löytäneet vaivatta.

– Esimerkiksi yhdistysten kautta saadaan paljon väkeä. Tämä on sen verran iso ja vetovoimainen tapahtuma, että tänne on kiva tulla töihin.

YLEISÖÄ JOPA 60 000

Vuodesta 1924 järjestetyt Kuninkuusravit ovat kasvaneet yhdeksi Suomen suurimmaksi yleisötapahtumaksi. Viime vuonna Seinäjoella yleisömäärä oli koronasta ja sateisesta säästä johtuen noin 17 500. Isto Mäki-Tulokas odottaa Forssaan enemmän väkeä.

– Yleisömäärä on vielä aika rajussa haarukassa. Oma arvioni on 20 000-60 000. Tässä vaiheessa näyttää siltä, että korona on kesään mennessä selätetty. Siinä tapahtumassa voidaan olla lähellä tuota 60 000 katsojaa. Viimeinen viikko lipunmyyntissä ratkaisee. Sääennuste vaikuttaa yllättävän paljon yleisön tulemiseen, hän sanoo.

Perjantaina raveissa ajetaan kahdeksan lähtöä, lauantaina ja sunnuntaina kumpainakin 12. Yhteensä niissä juoksee noin 300 hevosta.

Kuninkaallisten titteleistä kilpailevat vain suomenhevostammat ja -oriit. Isto Mäki-Tulokas ja Emma Willman eivät vielä osaa nimetä suurimpia ennakkosuosikkeja.

– Katsotaan ensin, kuka pääsee mukaan. Aiemmin osallistujat on valittu vähän mielivaltaisesti, mutta tänä vuonna järjestelmä uudistui. Koko kevään ja kesän ajan hevoset keräävät kilpailuista pisteitä, ja 12 eniten pisteitä saanutta hevosta pääsee kilpailemaan Kuninkuusraveihin, Emma Willman kertoo.

Viime vuoden ravikuningas Evarti lienee yksi voittajasuosikeista tänäkin vuonna. Perjantaina ja lauantaina ajetaan Pilvenmäellä vuodesta 1973 saakka järjestetty lämminveristen suurkilpailu Tammavaltikka, jossa kisaavat nousevat tähdet.

– Siellä suosikkeja ovat esimerkiksi Magical Princess, An-Dorra ja Willow Pride, joka on voittanut Tammavaltikan jo kolmesti. Kilpailu on kuitenkin kutsukilpailu, eikä yhtään hevosta ole vielä kutsuttu mukaan, Isto Mäki-Tulokas sanoo.

PARASTA PAIKAN PÄÄLLÄ

Forssassa on kruunattu ravikuningatar ja -kuningas vuosina 1968, 1988 ja 2006. Isto Mäki-Tulokas oli paikalla jo 1968.

– Itse asiassa ne ovat varmaan ihan ensimmäisiä raveja, mitä muistan. Enkä taida niistä raveista muistaa oikein mitään muuta kuin kuninkaalliset, jotka olivat silloin Karina ja Uusi-Veto, hän sanoo.

Mäki-Tulokkaan lapsuudenkodissa oli

**Lue lisää:
kuninkuusravit.fi
pilvenmaki.fi**

Isto Mäki-Tulokas ja Emma Willman.

hevosia, ja työura Pilvenmäellä alkoi varhain.

– Varmaan jo 10-vuotiaana aloitin täällä. Silloin tarvittiin raveissa paljon lähettäjiä, lähes parikymmentä.

Raveissa on kaksi lähetyksmuotoa: ryhmälähtö auton takaa ja volttilähtö, jossa joka paalulla on oltava yksi lähettäjä katsomassa, että hevonen volttaa oikein eikä ota varaslähtöä. Vähemmän tienneet hevoset lähtevät volttiraveissa paalulta, enemmän tienneet takamatkalta.

Ihan tavallisissakin raveissa Pilvenmäellä on töissä kymmeniä ihmisiä: lähettäjiä lisäksi esimerkiksi kaarrevalvoja, kuu-luttajia, järjestyshenkilöitä ja tuomaristoja, joka seuraa ravien kulkua tuomaristonsa. Kamerat tallentavat kilpailun, ja heti lähdön jälkeen tuomaristo käy sen läpi ja varmistaa, että kaikki on mennyt sääntöjen mukaan.

Nuoresta asti hevosten kanssa viihtynyt Emma Willman puolestaan aloitti uransa apulaisena raviradan ravintolassa.

– Tiskarina ja plockarina olin 13- tai 14-vuotiaana ensimmäistä kertaa. Kun tänne kerran tulee, ei tästä pääse eroon, hän sanoo.

Isto Mäki-Tulokkaalle osa ravien viehätystä johtuu elinkeinosta, sillä hän kasvat-
taa ravihevosia. Omat kasvatit tunnetaan Comery-nimestä, ja niistä toistaiseksi menestyskekkäin on ollut Kamikaze Comery.

– Kami oli valmennuksessa **Korven Pekalla** ja juoksi Ruotsissa Elitloppetissäkin. Se oli ja on edelleen hieno hevonen, joka on nyt 17-vuotias ja viettää meidän naapu-

rissa eläkepäiviä.

Ravit ovat vuosikymmenien mittaan muuttuneet paljon, Isto Mäki-Tulokas sanoo.

– Ennen ne olivat hyvin sosiaalinen tapahtuma, jossa kaikilla oli aikaa tavata tuttujaan. Nykyisin hevoset, valmentajat ja ohjastajat tulevat viime tingassa. Homma on tullut kiireisemmäksi ja totisemmaksi. Ennen myös pelattiin paikan päällä, mutta nyt sillä on hyvin pieni merkitys. Pelataan etänä ja vaikka tultaisiin paikan päällekin, niin pelataan omalla kännykällä. Iso osa yleisöstä seuraa raveja televisiosta, vaikka alan slogan kuuluu: ”Ravit – parasta paikan päällä”.

Emma Willmania houkuttelevat raveihin hevosten lisäksi myös ihmiset.

– Ystäväporukalla yleensä lähdetään raveihin tapaamaan tuttuja ja nauttimaan hyvästä tunnelmasta.

RAVEISTA ON TULLUT FESTARIT

Raviväki yöpyy, syö, juo ja tekee ostoksia Forssassa ja lähiseudulla. Ennen koronaa tehdyn arvion mukaan he jättävät seudulle pitkän viikonlopun aikana 10-15 miljoonaa euroa, Isto Mäki-Tulokas kertoo. Akillen kantapää palveluissa on majoituskapasiteetti.

– Majoitus tulee ongelmaksi joka ravi-
paikkakunnalla, Helsinkiä lukuun ottamatta. Kaikki paikalliset hotellit on jo nyt loppuunmyyty, Loimaa on myyty, ja Hämeenlinnakin alkaa olla myyty. Toivom-

me löytävämme mahdollisimman paljon yksityismajoitusta, jotta raviväki voisi majoittua Forssan seudulla. Majoituksia voi tarjota ja tarkastella ravimajoitus.fi -sivustolla, Emma Willman sanoo.

Kauppakamarin kanssa yhteistyössä tehdään digikartta, jonka avulla ravikansa löytää paikallisten palvelujen äärelle. Elinkeinoelämä on lähtenyt hyvin mukaan, ja yhteistyötä paikallisten yrittäjien kanssa on paljon, Mäki-Tulokas ja Willman kiittelevät. Myös Forssan Energia ja Forssan Verkkopalvelut ovat mukana tukemassa tapahtumaa.

Raveja ajatellaan usein miesvaltaisena tapahtumana, mutta tosiasiaa naiset käyvät raveissa yhtä paljon. Tyypillinen kävijä on 45-55-vuotias. Kuninkuusravien yleisöstä iso osa on sellaista, joka ei muuten juurikaan käy raveissa. Monille keskeinen osa elämästä ovat iltajuhlat, jotka järjestetään sekä perjantaina että lauantaina. Pilvenmäellä esiintyvät mm.

Laura Voutilainen, Neljä ruusua ja **Jonna Tervomaa**.

– Viiden viime vuoden aikana kävijäprofiili on alkanut nuorentua. 20-30-vuotiaita käy Kuninkuusraveissa entistä enemmän, Emma Willman kertoo.

Miksi nuoriso on löytänyt ravit?

– Luulen, että tapahtuma on kehittynyt siihen suuntaan, että se kiinnostaa nuoria. Kuninkuusraveista on tullut festariluonteinen tapahtuma.

Kuva: Rilla Laine

Nyt on hyvä hetki hankkia aurinkovoimala

Sähkön hinnan nousu ja epävarma maailmantilanne kannustavat ihmisiä tuottamaan itse sähköä. Aurinkopaneeleja myydään nyt ennätystahtiin, mutta vielä ei sentään ei-oota.

Energiamarkkinoilla on kuluneen vuoden aikana tapahtunut paljon. Viimesyksyinen sähköenergian raju hinnannousu sai monet miettimään vaihtoehtoisia energiamuotoja.

– Kiinnostus aurinkoenergiaa kohtaan kasvoi heti alkuvuodesta, mutta viimeaikaiset tapahtumat Euroopassa mursivat padon todellisesti. Sallilan energiapäällikkö **Markus Juhala** sanoo viitaten Venäjän aloittamaan sotaan Ukrainassa.

Aurinkopaneelien hankinnan perusteet ovat tähän saakka olleet ennen kaikkea taloudelliset, mutta nyt tilanne on muuttunut. Vaakakupissa ovat alkaneet painaa muutkin tekijät kuin kannattavuus ja takaisinmaksuaika.

– Paneelien hankintaa punnitaan nyt myös Suomen energiaomavaraisuuden ja huoltovarmuuden sekä ekologisuuden näkökulmasta.

Tuulivoiman ekologisuudesta on monilla epäilyksiä, mutta aurinkovoiman osalta tilanne on selkeä.

– Tuoreen tutkimuksen mukaan pohjoisessakin Euroopassa aurinkovoimala tuottaa alle kahdessa vuodessa takaisin sen valmistukseen käytetyn energian. Ottaen huomioon voimalan kymmenien vuosien käyttöiän, valmistukseen käytetty energia saadaan moninkertaisena takaisin, Markus sanoo.

Sähkön hinnan nousulla on luonnollisesti suora yhteys aurinkopaneelijärjestelmän kannattavuuteen. Sähkön hinta koostuu kolmesta komponentista: sähköenergiasta, sähkönsiirrosta ja verroista. Aurinkopaneelit mitoitettiin aiemmin niin, että omasta käytöstä yli jäävän ja verkkoon siirtyvän sähkön määrä olisi mahdollisimman pieni, koska korvauksen sai vain sähköenergian osuudesta, joka oli kokonaisuudesta noin kolmannes.

– Tilanne on hieman muuttunut, sillä sähköenergian osuus kolmikosta on nyt noin puolet eli ylijäävästä energiasta saa suhteessa paremman korvauksen kuin aiemmin.

Juuri nyt vaikuttaisi siis olevan hyvä hetki hankkia aurinkopaneelit. Korkea energian hinta nostaa kaikkien tuotteiden valmistuskustannuksia, mikä näkyy lopulta tuotteiden hinnassa. Markus uskoo, että myös aurinkosähköjärjestelmien hinta nousee sen vuoksi loppuvuotta kohti tai viimeistään ensi vuonna. Maailmanlaajuisen puolijohdepulakin voi aiheuttaa ongelmia joidenkin tuotteiden saatavuuteen.

TALOYHTIÖISTÄ TULEE ENERGIAYHTEISÖJÄ

Aurinkoenergian heikkona kohtana pidetään sitä, että kun Suomessa käytetään eniten energiaa pimeinä pakkaskuukausina, on aurinkovoiman tuotanto lähellä

Maataloudet voivat saada aurinkovoimaloilleen investointitukea ja yritykset energiatukea, muistuttaa Markus Juhala.

”Tuoreen tutkimuksen mukaan pohjoisessakin Euroopassa aurinkovoimala tuottaa alle kahdessa vuodessa takaisin sen valmistukseen käytetyn energian.”

nollaa. Sähköenergian varastoimista kehitetään kuitenkin koko ajan.

– Kunhan sähköä opitaan varastoimaan edullisesti tai konvertoimaan se johonkin muuhun helposti varastoitavissa olevaan energiamuotoon, avautuu aurinkoenergialle täysin uudet ovet. Silloin Suomessakin voidaan valoisaan aikaan tuottaa aurinkoenergiaa varastoitavaksi pimeämpiä ja kylmempiä aikoja odottamaan. Lyhyellä aikajänteellä pidän kiinnostavana sähköautojen kaksisuuntaista latausta, joka tulee lähivuosina varmasti yleistymään. Sähköauto voi olla kytkettynä kodin sähköjärjestelmään, ja siitä voidaan esimerkiksi öisin purkaa sähköä kodin käytön tarpeisiin ja aamulla taas ladata akut aurinkosähköllä, Markus sanoo.

Taloyhtiöissä asuville on ensi vuoden alussa tulossa kiinnostava lakimuutos, joka mahdollistaa niin sanotut energia-yhteisöt. Tähän saakka taloyhtiöön asennetuista aurinkopaneeleista on hyötynyt vain yleisiin tiloihin liittyvä sähkönkulutus kuten yhteiset saunatilat, pyykkituvat ja rappukäytävien sekä pihojen valaistus. Ylijäämäenergia on myyty verkkoon ja hyvitetty taloyhtiöille, eivätkä asukkaat ole voineet hyötyä siitä omista sähkölaskuissaan.

Jatkuu seuraavalla sivulla.

”Vastuullisuus on minulle tärkeä asia”

Forssalainen Markus Juhala aloitti Sallilassa energiapäällikön työt tammikuussa. Vapaa-aikana hän nauttii pyöräilystä ja sivistää itseään podcasteilla.

Sallilan tuore energiapäällikkö juhlii kolmikymppisiä toukokuussa, mutta kokemusta sähköalalta Markukselle on kertynyt silti jo yli 12 vuoden verran. Forssassa suoritetun ammattikoulun jälkeen hän teki vähän aikaa sähköasentajan töitä ja aloitti sitten sähkötekniikan opinnot Satakunnan ammattikorkeakoulussa. Insinööriksi hän valmistui 2017, ja vielä senkin jälkeen virtaa on riittänyt opiskeluun.

– Se oli aika tekninen koulu, ja liiketoimintapuoli jäi vähän varjoon, joten päätti käydä läpi vielä maisterivaiheen. Porin yliopistokeskuksessa on mahdollista opiskella Tampereen yliopiston johtamisen ja tietotekniikan koulutusohjelmassa, ja otin siinä pääaineeksi tuotantotalouden. Viisi vuotta olen sitä nyt vääntänyt työn ohella, ja enää diplomityö on jäljellä. Tarkoitus on tehdä se Sallilalle omaan toimenkuvaan liittyvistä asioista, Markus kertoo.

Sallilan energiapäällikkönä hän vastaa aurinkosähköjärjestelmien ja sähköautojen latausratkaisujen myynnistä sekä kehittää tuote- ja palvelukokonaisuuksia. Toimenkuvassa häntä kiinnosti eniten sen monipuolisuus.

– Työni koostuu useista elementeistä, sillä siihen sisältyy järjestelmien kartointi- ja suunnittelutehtäviä, toimittajayhteistyötä ja tavaran hankintaa sekä liiketoiminnan kehittämistä. Lisäksi on myyntipuoli, josta minulla ei ollut aiemmin juuri kokemusta.

Erityisesti oma soveltuvuus myyntityöhön mietitytti etukäteen, mutta Markus sai yllättyä iloisesti.

– Olen tykännyt siitä tosi paljon. Pääsen kohtaamaan ihmisiä ja näkemään erilaisia kohteita, enkä vain istu tietokoneen ääressä. Suunnittelen ratkaisut tapauskohtaisesti:

mikä palvelee asiakkaita parhaiten, ja mikä on meille järkevää liiketoimintaa. Nau-tin yhteistyöstä erilaisten sidosryhmien kanssa.

Toimenkuvan kiertyminen aurinkosähkön ja liikenteen sähköistymisen ympärille on mieluinen asia.

– Vastuullisuus on minulle tärkeää. Suomessa on vaikea rajoittaa ylikuluttamista, mutta omilla toimilla voi kuitenkin vaikuttaa paljon päästöihinsä. Itse esimerkiksi kierrätän roskat ja arvostan, jos muutkin toimivat niin. Aurinkoenergia on tosi positiivinen juttu, ja on hienoa, että se on saanut Suomessa yhä enemmän jalansijaa. Huoltovarmuudenkin vuoksi on hyvä, ettei energiantuotantoa ole keskitetty vain muutamaa laitokseen, vaan se on jakautunut ympäri maata.

Vapaa-aikana Markus opiskelee ja hoitaa kuntoaan. Kesällä hän hyppää pyörän selkään.

– Minulla on cyclocross, joka ei ole ihan maantiepyörä, mutta melkein, joten välttelen sorateitä. Tammelaan pääsee nyt aikamoista kyytiä, kun sinne tuli uutta asfalttia melkein Venesillan leirintäalueelle asti. Tulevana kesänä siinä olisi ajatus kokeilla pitkistä aikaa myös rullaluistelua.

Lenkeillä ja automaatoilla hän kuuntelee podcasteja, jotka käsittelevät esimerkiksi finanssimaailmaa, markkinointia ja sähköautoilua. Aurinkoenergiaan liittyvää sarjaa ei ole toistaiseksi löytynyt kuunneltavaksi.

– Kun energiayhteisöt mahdollistava verkkoyhtiöiden mittausmuutos tulee voimaan, voidaan taloyhtiön sisällä käyttää hyvityslaskentaa. Tuotettu ylijäämäenergia voidaan hyvittää huoneistojen sähkölaskuissa käyttäen hyvityspäätteenä esimerkiksi huoneistokohtaista osake- tai neliömäärää. Tämä tekee aurinkovoimaloista hyvin houkuttelevia investointeja taloyhtiöille, Markus uskoo.

VOIMALA TOIMII VUOSIKYMMENIÄ

Sallilan kotisivuilla esitellään pakettivaihtoehtoja, jotka täyttävät suurimman osan kotitalouksien ja kesämökkien tarpeista. Räättälöiminen on mahdollista aina.

– Yritysten ja maatilojen tarpeet ovat vaihtelevia, ja meillä on kokemusta myös suurten, jopa tuhansien paneelien aurinkovoimaloiden suunnittelusta ja toteutuksesta. Oli kohde sitten iso tai pieni, pystymme tarjoamaan nykyiset ja tulevaisuuden tarpeet huomioivan aurinkovoimalan, Markus lupaa.

Aurinkovoimalan avulla sähkölaskuista ei pääse kokonaan eroon, mutta ne piene-

nevät. Suunnitteluvaiheessa on tärkeä ottaa huomioon talouden kulutusprofiili.

– Vaikka sähköyhtiöt ovat maksaneet yli jääneestä tuotannosta mukavaa korvausta viime kuukausina, ei järjestelmää kannata ylimitoitaa. Jos itse kulutetun sähkön osuus tuotannosta jää hyvin alhaiseksi, se nakertaa investoinnin kannattavuutta.

Paneeleja suuntaamalla voidaan jonkin verran vaikuttaa siihen, mihin aikaan päivästä niistä saadaan paras tuotto.

– Suomessa hajasäteilyn määrä on suuri, ja käyttämämme paneelit pystyvät hyödyntämään sitä tehokkaasti. Siten suurempi vaikutus on sillä, että kulutusta ohjataan pimeiltä tunneilta valoisaan aikaan.

Ennen kuin ottaa aurinkosähköjärjestelmän hankkimisen tiimoilta yhteyttä Sallilaan, kannattaa pohtia, tuleeko oma sähkönkulutus muuttumaan tulevaisuudessa esimerkiksi lämmitysjärjestelmän vaihtumisen tai sähköauton hankinnan myötä. Aurinkovoimalan paikkaakin voi jo miettiä ja seurata, millaisia varjostuksia

Invertteri on aurinkovoimalan sydän.

puut tai toiset rakennukset mahdollisesti luovat katolle. Varjostukset ovat myrkyä aurinkovoimalan tuotannolle.

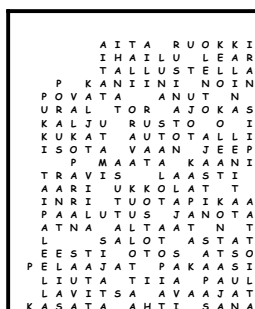
– Aurinkovoimala on pitkäikäinen, ja sen takuutkin ulottuvat osin 30 vuoteen asti, joten katon kuntoon kannattaa kiinnittää huomiota. Mikäli sopivaa kattoa ei löydy, paneelit voidaan asentaa myös kiinteästi maa-asennustelineille. Kun ottaa minuun yhteyttä, käydään yhdessä aurinkovoimaan liittyviä asioita läpi ja tarvittaessa sovitaan aika kartoitukselle, jolla selvitetään aurinkovoimalan asennettavuus ja sopiva paikka invertterille, joka muuntaa aurinkopaneelilta tulevan tasavirtasähkön kodin sähkölaitteille sopivaksi vaihtovirtasähköksi.

Aurinkopaneelien kysyntä on tänä keväänä ollut niin suurta, että kyselyihin vastaamisessa on ollut välillä viivettä, Markus pahoittelee. Asennusaikoja on kuitenkin vielä jäljellä kesäksi, ja syyskin on hyvää aikaa hankkia oma aurinkovoimala.

– Hankkimalla omat paneelit kesän tai syksyn aikana voi olla varma, että ensi keväänä yksikään tuottoisa tunti ei mene ohi. Voimalan käyttöikä on vuosikymmeniä, hän muistuttaa.

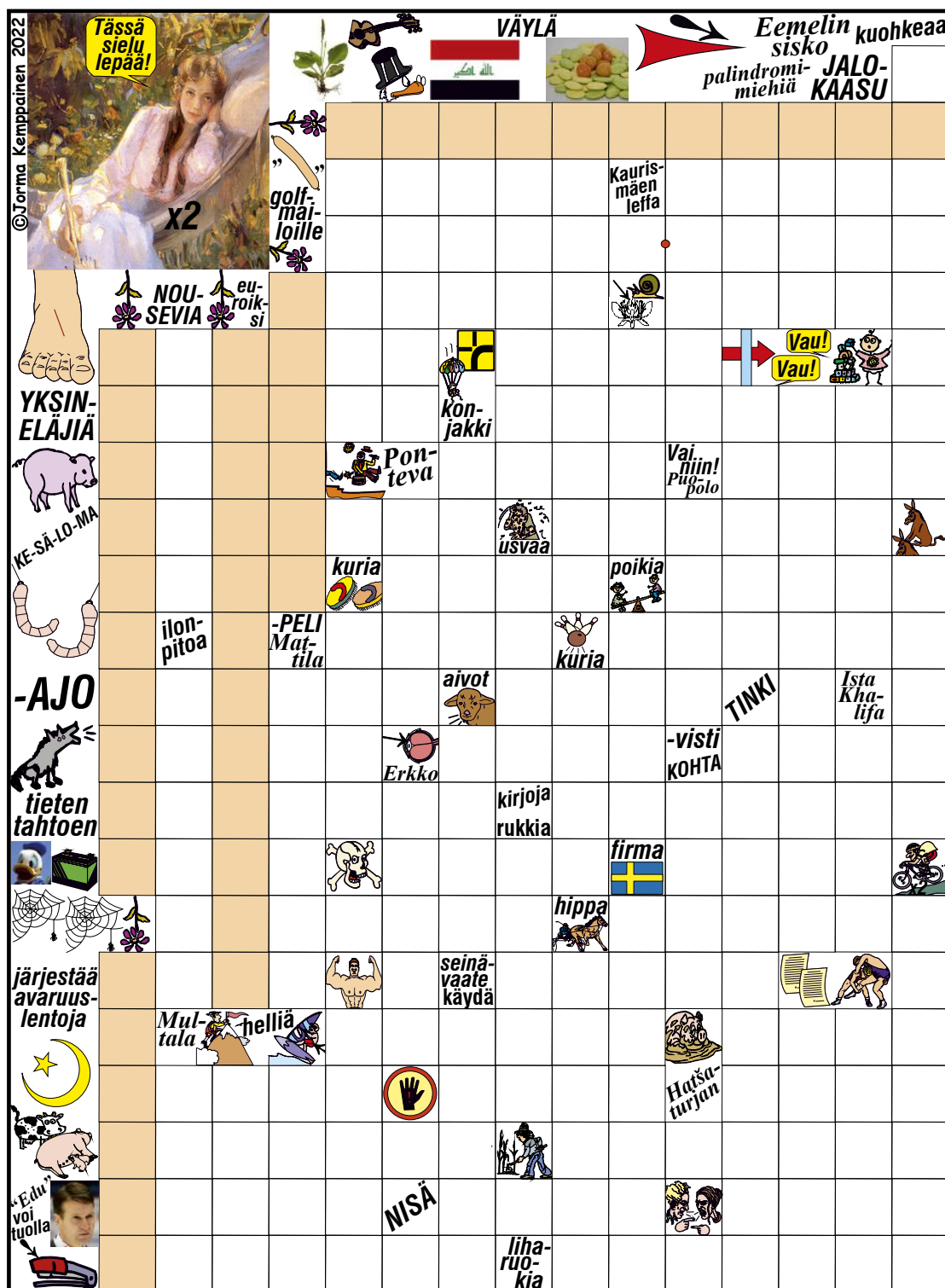

Kuva: Sallila Energia

LIEKE 2/2021 RISTIKON RATKAISU

Ristikon 2/21
voittaja on
Niina Roitto-
Mäkelä Mäntästä.

Ristikon oikein täyttäneiden kesken arvotaan palkinto.

Nimi

Lähiosoite

Postinumero

Postitoimipaikka

Puhelin

Täytä ristikko ja lähetä se 30.6.2022 mennessä: Sallila Yhtiöt, Loimijoen tie 65, 32440 Alastaro. Voit vastata myös nettilomakkeella osoitteessa www.sallila.fi/ristikko tai www.forssanenergia.fi/ristikko.

Liikenne sähköistyy!

Valtioneuvosto teki toukokuussa 2021 periaatepäätöksen kotimaan liikenteen kasvihuonekaasujen vähentämisestä. Päätöksen yhtenä tavoitteena on, että vuonna 2030 meillä Suomessa liikenteessä olevista henkilöautoista 700 000 olisi sähkökäyttöisiä.

Meiltä latausratkaisut

ARA myöntää sähköautojen latausinfraan rakentamiseen avustuksia vuonna 2022 sekä taloyhtiöille että yrityksille.

Meiltä suomalaiset latausratkaisut taloyhtiöihin ja yrityksiin aina 1,8 kW hidaslatauksesta jopa 240 kW latauskenttiin asti. Kartoitamme kohteet ja tarjoamme tarpeisiin sopivat ratkaisut tapauskohtaisesti.

Ole yhteydessä ja kysy lisää!

Markus Juhala, puh. 0405184886, markus.juhala@sallila.fi

sallila.fi

forssanenergia.fi